

Opcions per un futur sostenible als Monegros

02/2013 - Medi ambient i Conservació. Investigadors de l'Universitat de Zaragoza i de l'ICTA-UAB han realitzat un estudi sobre les opcions de desenvolupament futur per a la zona dels Monegros sota paràmetres de sostenibilitat. Per aquest treball han desenvolupat una metodologia en la que els diferents grups implicats intervenen en la presa de decisions, construint així diverses alternatives de futur. Per obtenir aquests possibles escenaris s'ha elaborat primer una anàlisi tècnica del territori mitjançant SIG (Sistema d'Informació Geogràfica). Les conclusions de l'estudi indiquen una bretxa entre el que la gent vol i el que pensen que podrien passar si no hi ha un esforç conjunt de reflexió.

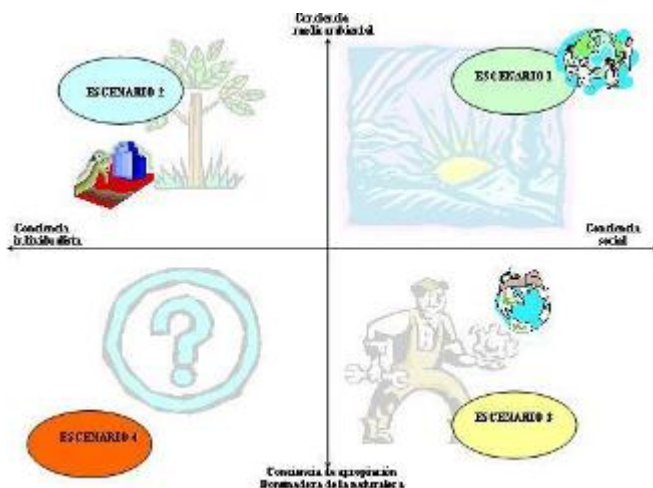


Figura 1.

La gestió de sistemes complexos, reflexius i emergents, com són els ecosistemes, sota paràmetres de sostenibilitat implica reconèixer la necessitat d'harmonització dels aspectes econòmics, socials i ambientals. Aquesta harmonització passa per una presa de decisions de gestió dels recursos.

A la complexitat d'aquests sistemes existeixen multiplicitat d'interessos socials en joc i de valors socials l'evolució és aleatòria i no podem conèixer, és una incertesa estructural que no es pot reduir, només gestionada per tal d'introduir tota la informació rellevant possible dels grups implicats en la presa de decisions perquè aquesta tingui efectes plausibles quant a la seva execució. És l'anomenada ampliació de la comunitat investigadora o democratització del coneixement.

I sobre què estem decidint en el nostre estudi de forma participativa? Doncs sobre les opcions de desenvolupament futur per Monegros sota paràmetres de sostenibilitat. Per això es desenvolupa una metodologia en la qual les alternatives sobre les quals es tria són possibilitats de futur, i els grups d'interès decideixen segons criteris econòmics, socials i mediambientals que ells mateixos han decidit.

Per a la construcció dels escenaris hi ha una anàlisi tècnica previ de potencialitats i restriccions físiques del territori mitjançant SIG (Figura 2), així com de l'evolució del sistema socioeconòmic fins arribar a la situació actual, i les incerteses crítiques que aquest afronta al present. La informació tècnica es presenta als grups d'interès identificats en l'anàlisi històrica institucional i amb aquesta informació és orientada a un procés creatiu constructivista on exposen les seves visions de futur desitjades per al territori posant especial cura en què els agents diferenciïn les inèrcies passades de les possibilitats futures basades en les seves capacitats i en les capacitats que reconeixen en el seu entorn proper, així aflora el potencial social encara per emergir per crear futurs diferents que superin les inèrcies. Amb la informació tècnica i visions dels agents socials es construeixen les narratives de futurs.

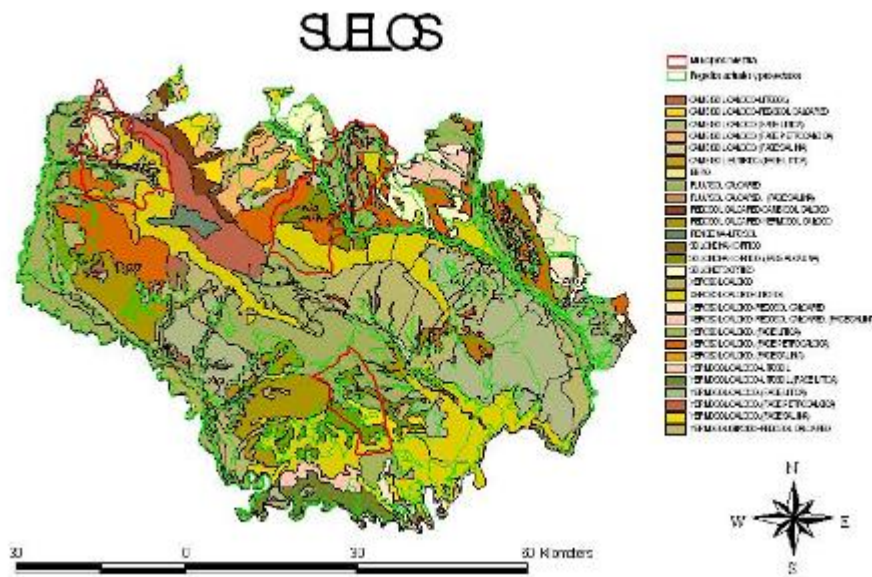


Figura 2.

La peculiaritat d'aquest estudi és que el desenvolupament d'aquests escenaris de futur té lloc al voltant de dos dimensions fonamentals de canvi que depenen de com es desenvolupi la consciència de les persones de ser part i estar profundament vinculades d'una banda a la biosfera i per un altre de l'espècie humana.

Així, es desenvolupen 4 narratives corresponents a 4 escenaris (Figura 1). Aquests escenaris són per tant possibilitats basades tant en dades tècniques com a visions de futurs plantejats pels agents socials, i que són validats pels mateixos agents participants (entre els quals hi ha també tècnics) pel que fa a visions que abasten totes les seves idees expressades de futur. Els criteris són també decidits pels agents, no així els indicadors que segueixen un procés tècnic de definició i càlcul, encara que són també finalment validats pels agents socials.

Aquest estudi indica la bretxa que existeix entre el que la gent vol i creu possible d'acord a les capacitats que perceben en si mateixos i en el seu entorn proper en un procés creatiu de generació d'idees, i la percepció de plausibilitat que un futur sigui possible sota el pes de les inèrcies del sistema en el seu conjunt quan no es fa aquest esforç reflexiu i introspectiu.

La metodologia fa aflorar doncs les potencialitats socials emergents del sistema des de la canalització de les visions de capacitats dels individus, i les converteix en possibilitats de futur com alternatives en la presa de decisions política que hauria de ser participativa a la pràctica.

Aquesta decisió pública de polítiques per fer possible un futur o un altre, que suposa una forma determinada de gestió dels recursos té diferents conseqüències econòmiques, socials i ambientals en cada escenari. Per tant, la incorporació de la consciència humana com a base del desenvolupament dels escenaris, i apel·lar-hi en els processos participatius, genera possibilitats per a la presa de decisions pública que potser no serien visibles d'una altra manera, així mateix el procés considera la legitimitat de tots els valors socials en joc entre els agents socials, i la seva possible evolució segons els propis individus (visions futures) contribuint d'aquesta manera a gestionar la incertesa estructural producte d'aquesta aleatorietat social.

Estrella Bernal
Departamento de Dirección y Organización de Empresas. Universidad de Zaragoza
Christos Zografos

Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals

Estrella Bernal, Christos Zografos "Managing structural uncertainty for sustainability: A case study from Monegros, Spain"
Ecological Economics. Volume 80, August 2012, Pages 38–47